

Севериян Косовскій

Упамятніня 100. річниці фльориньского віче

Історию Лемків, так як і інчых народів, мож ділити на смутну та щестливу і хосенну. Протягом двох послідніх років лемківска меншына в Польщы припоминала дві річниці подій, якы не лем міцно вписали ся в народну памят, але тіж довели до великых змін в кондиції лемківского світа. Першом з річниц была 70. річниця выгнаня Русинів з Лемковины в рамках акції «Вісла». Тоту річницю абсолютно зараховує ся до подій смутных, травматycznych, таких, якы безповоротно довели до знищыня Лемковины в ей основній достоменностьовій функції.

Другом з подій, котрой округлу 100. річницю споминали сме протягом текучого рока было всенародне віче во Фльоринці, яке дало початок Рускій Народній Республіці Лемків. Тоту подію мож класифікувати до подій хосенных, то є таких, завдякы котрым нашы предкы прібували – хоц конче ся того не повело – на ліпше змінити будуче Лемків і Лемковины.

Кажда округла річниця выкликує в людьох, якы чуют з ньом звязок, почутя одповідальности памятаня і потребу припоминаня. Не інакше было і тым разом, коли дві лемківскы організації, маючы долгу історию власной діяльности, рішыли торжественно прикликати шор подій сперед 100 років, а якы то події тырвали протягом 1918-1921 р.

8 грудня 2018 р. найстарша повыселенча лемківска організація, основана на фоні політычных перемін 1989 р. – Стоваришыня Лемків і найстарша за стажом фунгуваня – Руска Бурса з Горлиц, яка до жытя была

покликана в 1908 р., а пак реактивувана як стоваришыня в 1991 р., провели доведна річнищовы упамятніня. Хоц 100. річниця віче припадала вірно 5 грудня, то за причыном нелегких реалій лемківской соспільности, організаторе рішыли провести свято в суботу.

На 12.00 год. скликане было символічне віче, яке запянувано провести такой в місци, де перед сто роками 500 делегатів зо 130 сел Лемковины проголосило желаня самостійно рішати о своїй будучности. Віче зачало ся з невеликым опізніньом, зато што в хоснуваній тепер римокатоицкым Костелом грекокатолицкій церкви під покровом Архангела Михаїла як раз в полудне завершано похоронны богослужыня.

Згромаджыня конец-кінцьом мало місце при давній сельській дорозі, яка тягне ся вздож рікы Мостишы за огороджыньом днешньої римокатолицкой парохії, в невеликій одлеглости од символічной долинка, де славне віче сперед столітя мало місце.

Упамятніня зачали ся од пригадана выімків з архівальных документів і резолюцій, які прочытал Ваньо Феш. Згромаджены – а было їх шумні понад пятьдесят осіб – бачно прислухували ся голошеним словам. Внет голос забрала др габ. Олена Дуць-Файфер, яка спостерегла вымовный факт, што перед сто роками было нас в тым самым місци близко 500 осіб. По єдным столітю пришло нас лем (а може ачий) 50 осіб. Выступуюча розповіла і о прикрым факті, што днешні газдове фльориньского приходуства не дали згоды на поставліня пропамятной таблиці в памят тых історичных подій. Выразила непокій, але заєдно дала притиск на надію, же може іщы поведе ся речену таблицю в пізнійшым часі помістити во Фльоринці. Зато, што не было сесе дане того дня, таблиця пак была одкрыта в бурсыных просторах.

Надале промовил Петро Трохановскій/ Мурянка, якій в своїй выповіди вернул до років своей молодости. Споминал на народну памят, яку йому самому передала матір, а і уйко Владимир Возняк, котрый был обычным свідком роджыня ся лемківского політычного руху на західній Лемковині. По сто роках од віче ніт серед нас свідків тамтых подій, так мусиме будувати свою памят і історію на тым, што нашы предкы лишыли в текстах, оповіданях, а і передали бесідуваным словом.

Торжественности і достоїнства придадо символічному віче спільне одспіваня лемківского гимну *На Лемковині*, слова котрого написал найпевнійше уж по 1918 р. Учитель Іван Русенко. Іщы в пізнійших декадах музыку скомпонувал Маестро Ярослав Трохановскій, якій того же дня

был пак присутный в Рускій Бурсі. Хоц было такой по дойжду, хоц дост дуло, як пристало на груден, то здає ся, вшыткы участники чули гордіст і історичный вымір тамтого дня.

Присутны были православны священники, парох Ганчовы о. Володимир Канюк, якого рід выводит ся як раз з Фльоринкы та настоятель креницкой церкви, о. Петро Пупчык. Польскє місцеве середовиско было представляне шолтысом Фльоринкы, Гжегожом Каракульом. До Фльоринкы з далекой чужыны приїхала двадцетособова делегация Товаришыня Лемків, серед котрой были потомны выселеных Фльоринчан. Віче притягнуло шор польскых і лемківскых медий, які записували важный історичный момент рытуалу памяти діючої по сто роках. Святкувати з Лемками пришли представники польской науки – др габ. Єва Міхна і др габ. Анджей Земба з Ягайлоньского Університету. Так як колиси, на Лемковину пришли жытелі Пряшівской і Підкарпатской Руси, які доведна хотіли святкувати з жытелями лемківскых сел. На згромаджыню явили ся лемківскы/ русиньскы та польскы фаны.

Пак участники зашли довнутри муруваної церкви з 1875 р., в котрій перед столітьом, подля переказів, делегаты присігали на Євангелию вірніст Республіці. В храмі священники і вірны одспівали молитву Отче наш, яка вызвучала во фльориньскій церкви так вельонародні такой першый раз од долгих декад.

Остало іщы увічнити віче на спільній фотографії, котру зроблено перед входом до храму. Потім же, присутны сідали до своїх авт, жебы на 14.00 год. зыйти ся до Руской Бурсы в Ёрлицях.

Офіційну част програму в Ёрлицях зачал ведучый заряду Товаришыня «Руска Бурса», Даміян Трохановскій, якії неолдга запросил до спільного одкрытя таблиці в чест Руской Народной Республікы Лемків, яка – як уж было повіджене – мала початково найти місце при фльориньскій плебанії. Таблицю доведня одкрыли председа Товаришыня Лемків – Андрий Копча, ведучый Товаришыня «Руска Бурса» Даміян Трохановскій, та Роман Дзюбина – віцеведучый Рады Ёрлицкого Повіту, як представник самоурядовых власти. Внет одспіваний был Русенків гимн, а по ним русиньскій гимн *Я Русин был, єсмь и буду* на слова Будителя Александра Духновича.

Дальшым пунктом програму было выголошыня выкладів троїх науковців занимаючых ся професийні лемкознавством. Перша свою доповід Фльоринка як лемківскє місце памяти дала др габ. Олена Дуць-Файфер.

По ній в польськым языку выклад на тему медженародного контексту подій на Лемковині з 1918-1921 рр. дал історик др габ. Анджей Земба. Третім з прелегентів был проф. Петер Шворц з Пряшівського Університету, якій в словацкым языку представил тему політичных стремлінь Русинів по І світовій війні.

По выкладах пришол час на короткій артистычний выступ, приготовлений Петром Мурянком і штырьома молодыма людми: Варваром Дуць, Мирославом Пелехачом, Андрийом Трохановскым і Северияном Косовскым. В короткій сценці представили они выімок з трилогії Дмитра Бедзика *Украдені гори* пн. Віче.

Пунктом, якій декотрым был уж знаний, было вказаня документального фільму о Лемківській Республіці. Фільм в 1995 р. выпродукувал краківскій режисер Кжыштоф Кшыжановскій. Є він о тільки цінный, што головным выступуючым в ним был внук о. Василя Куриллы, покійный уж, Александер Курилло з Кракова. Во фільмі вказуваны были архівны документи з часів Республіки, што тым більше притігало увагу обзираючых.

Єдным з остатніх пунктів торжественного програму было оголошєня результатів літературного конкурсу організованого редакційом наукового часопису «Річник Руской Бурсы», якій был присвячений реченым подіям з 1918-1921 рр. Жірі¹ в складі головной редакторкы Річника, др габ. Олены Дуць-Файфер і Анны Масляной передало почесны грамоты для участників. Перше місце за оповіданя *Обычне пізріня* занял Севериян Косовскій. Друга нагорода повандрувала до Меланії Пелехач, яка в своїм оповіданю пн. *Што думают Лемкы...?* навязала до подій з історії єй рідного села Гладышова. Авторка припомла не меньше важне віче з 25 листопада 1918 р. Трете місце занял Фома Болах зо Ждыні, якій в формі есею описувал шор історичных подій сперед столітя.

При кінци святочных упамятнінь свій выступ дал з рамени газдів, Руской Бурсы, ансамбль Терочка, якій є постійным гостьом каждой бурсяной ініціятывы. Співакы під диригуваньом Андрия Трохановского заспівали пару патріотычных пісен. Дарко Копча выголосил верш Нестора Жылича *Фльоринка*.

Як пристало на свято – была і гостина. Участники по офіційній чаети честували ся зрыхтуваныма стравами і напитками. Каждый зміг

¹ В складі жірі была тіж неприсутна на торжестві Марта Ватраль (прип. ред.)

в свободній атмосфері вести дальшы бесіды о давных стремліннях предків. В бурсяных поміщянях чути было і бесіды на тему сучасных русиньских діянь і позицій.

Памят о Фльоринці, о лідерах політычного руху з 1918-1921 р. іщы долго остане серед народа. Не може то быти памят менше цінна од той о Талергофі, о выселінях з 1940-1945 рр., ци вкінци о выгнанню в 1947 р. Шак, Фльоринка то єдна з нечыслених подій в нашій богатій історії, на яку Лемкы гордо і сміло споминают. Памят о вічи, о Республіці буде і заєдно додає імпульсу до сучасных стремлінь та діянь лемківской громады.

5 грудня 1918 – 5 грудня 2018

**На 100-ліття всенародного
віче во Фльоринці
і покликання Руской Народной
Республикы Лемків
кличеме Вас вельолюдно
вшанувати великій історичный
вздви́г наших предків**

8.12.2018 (субота), год. 12.00

долинка перед ппєбанієм во Фльоринці –
стріча учасників – символічне віче

8.12.2018 (субота), год. 14.00

Руска Бурса в Горлицях – одкрыта
пропамятной таблиці перед Руском Бурсом
і торжества прикликуючи
річницьовы події

*За підписанням:
В. М. Мухоморов*

Організаторе

Патронат медий

Бесіда

Gorlice.lviv
СЛУЖБА МЕДІАЦІЇ

Фотографічна реляція з упам'ятовуючих торжеств –
Фльоринка – Горлиці 08.12.2018 р. (Петро Басалыга)

Символічне віче – одчytання меморандів

Символічне віче – десята част нас остала по 100 роках

В тій церкві понад 70 років не звучал так вельюлюдні одспіваний *Отче наш*...

Пращаме ся з тым місцьом памяти – остатня знимка перед церквом

Гевса таблица не ту мала бути одслонена, але добрі, же ту сме на своїх

Вірме, же о 10 років напис «В тій плебанії...»
буде вірні односил ся до місця, яке означат

Гимны Я Рисин был... і На Лемковині одспіваны были і во Фльоринці, і гев в Бурсі

Выклад Професора Шворца был богато ілюструваний

Конкурсны побідзітэлі – вучыня грамот і нагорід

Повагу, увагу, почуття торжества проходячых падій праявлялі вшыткы прысутны

Театральна сценка *Віче* на основі повісті Дмитрія Бедзика

«Терочка» – молодіст, яка хоче пам'ятати і споминати дії народу